
etika és forradalom

Sinkó Ervin, 1916—1919

BOSNYÁK ISTVÁN

V.

Etika és realpolitika

0. Az őszi rózsás forradalom idején megkezdett mozgalmi tevékenységétől Sinkót egyenes út vezette a kecskeméti városparancsnokságig.

1.0. Az 1918 novemberében megalakult MKP tagjaként az újpesti pártszervezet kiépítésének feladatát bízzák rá¹, melynek teljesítése közben gyáronként végzi az agitációt, s a többi között a Wolfner-gyárban is többször megfordul;² Kun Béla első újpesti beszédeként mint szónok tűnik fel, amikor is, a majdani pamflet-kritika szerint, arra buzdítja a munkásságot, hogy legyenek „ravaszok, mint a kígyó és erősek, mint a tigris”³; a jól végzett agitáció miatt az 1918. december 22-én megalakult⁴ újpesti pártszervezet titkárává teszik meg;⁵ amikor a KP kiadja a jelszót, hogy meg kell tagadni a házbérfizetést és köztulajdonba kell venni a házakat, a szociáldemokrata munkásság közt is felerősödő kommunistagyűlölet miatt Újpesten már csak úgy tud népgyűlést tartani, hogy a szociáldemokraták elleni védekezés érdekében kommunista katonákkal kísérteti ki magát;⁶ az Almássy téri Luxemburg- és Liebknecht-emlékünnepekre, melyet a KP szervez nem túl nagy sikerrel, még át tudja vinni az újpesti munkásokat, de az azt követő napon az ünnepség sikertelensége miatt azok is bejelentik, hogy „visszatérnek megint a szociáldemokrata pártba”;⁷ az 1919. február 21-i események miatt megalakult új központi pártbizottsággal még aznap sikerül összeköttetést teremtenie, s rejtekhelyéül egy grófi palotát jelölnek ki, ahol „gyűlölettől izzó, lázító, bosszút ígérő felhívásokat” ír s küld szét a városba, miközben az *Optimisták*ban is szerepet kapó, a kommunizmusra áttértett „bibliás öreg” segítségével értekezleteket hív össze s „hajnalig tartó megbeszéléseket” tart⁸...

1.1. Ilyen, az őszirózsás forradalom idején kifejtett mozgalmi aktivitás — és az *Internationáléban* közölt írások — után *logikusan* kezdődik Sinkó tanácsköztársaság alatti tevékenysége: többedmagával elhárítja, hogy a létrejött SZDP-KP pártegyesülés ellen aktívan fog küzdeni, s még a diktatúra kikiáltásának éjjelén a párthelyiség ablakából ilyen értelemben beszél, a tömegek helyeslő éljenzése közepette;⁹ ugyanezt teszi „a két párt egyesülése alkalmából március 23-án az Országház térre egybehívott népgyűlésen s azután is pár napig különböző értekezleteken és kerületekben”¹⁰, miközben egy, tisztán kommunisták-ból álló kormányzótanács érdekében is agitál; a minden krisztianizmus ellenére is következetesen konspiratív *Az út* tanúságaként „egy régi, a kommunista elvtársak közül való vezető”, az *Optimisták* tanúságaként pedig maga Kun Béla magához rendeli az „anarchista bujtogatót”, s „a volt királyi palotában (...) egy óriási és fényes teremben, ahová az illető elvtárs népbiztosságát helyezték”, közli Sinkóval, hogy „a kormányzótanács összetétele ellen való izgatás lázítás a diktatúra ellen és ezért forradalmi törvényszék jár”¹¹...

A szubjektív etikájával — és a Tanácsköztársaság majdani összeomlására is kiható téves párttaktikával — túlságosan „balra” lendített aktivista azonban nem lesz kegyvesztett, nyilván „az illető elvtárs” demokratizmusának hála. Ellenkezőleg, április 8-án beválasztják a VI. kerület Munkás- és Katonatanácsába,¹² a Tanács április 11-i ülésén pedig a VI. kerület küldöttjeként Budapest központi szovjetébe, az ún. 500-as Munkástanácsba delegálják, az *Internationale*-kör másik két oszlopos tagjával: Révai Józseffel és Hevesi Gyulával.¹³ S képviselői küldetése is az önmagával szembeni konzekvencia jegyében indul: „A VI. kerületi tanács első (április 15-i, B. I.) ülésén Sinkó Ervin fiatal kommunista író szót emelt a megválasztott Peyer Károly tagsága ellen. Göndör Ferenc emlékezése szerint Sinkónak az volt a véleménye és ehhez, úgy látszott, csatlakozott a munkástanács többsége is, hogy a munkásoknak egy olyan hőhéra, mint Peyer, nem kaphat szerepet a proletárdiktatúrában... Haubrich József javaslatára, régi jó szokás szerint, bizottságot küldtek ki a salgótarjáni vérengzés kivizsgálására, s azután megfelledekeztek az ügyről.”¹⁴

1.2. A Kormányzótanács időközben, még március végén, vidéki toborzó- és munkástanács-szervező, illetve ellenőrző körútra küldi Sinkót. Cegléd, Kecskemét és néhány falu¹⁵ után Kiskunfélegyházára látogat, ahol a korabeli sajtótudósítás szerint „Sinkó Ervin elvtárs buzdító beszédének hatása alatt itt is nagy számban léptek be a Vörös Hadseregbe”¹⁶, majd Kiskunmajsán ismétli meg a sikeres szereplést, ti. ott április 1-én „impozáns népgyűlés volt, amelyen Sinkó Ervin elvtárs ismertette a proletárruralom eredményeit, és felszólította a lakosságot, hogy álljon be a Vörös Hadseregbe. A népgyűlés résztvevői kitörő lelkesedéssel fogadták meg, hogy a felszólításnak eleget tesznek”.¹⁷ Végül Kiskunhalas¹⁸ — és egy, a sajtótudósításoknál kevésbé optimista írásbeli jelentés következik a pesti központnak, ami el se jut az illetékesek kezébe.¹⁹ *Az út* tanúságaként a jelentés szerzője a toborzás eredményéről és az alakuló vagy megalakult munkástanácsok munkájáról is referált; az előbbiről mérsékelt elégedettséggel: „Tapasztalataim nem voltak biztatóak. A vörös hadsereg részére való agitáció nem maradt ugyan eredménytelen, de mégsem járt olyan eredménnyel, mint vártam. A

vidék ipari munkássága nem akart katona lenni, a négy és fél éves háború után nem voltak hajlandók semmi szép szóra az életüket kockáztatni. A Vörös Hadseregbe inkább parasztok álltak be, de ezek is zsoldért. A szakmai munkások azonban mozdulatlanok maradtak, aki közülük belépett, az inkább lumpenproletár volt. Az nem lehetett elég vigasztalás, hogy volt egy csoport impozánsan áldozatkész, öntudatos munkás.” Még elégedetlenebb lehetett a jelentés azon része, mely a munkástanácsok ténykedésére vonatkozott; Az út szerint ugyanis ilyen állapotok tárultak az ifjú agitátor elé: „A munkástanácsok — különösen az első időben — a személyi indulatok korlátlan kiélési lehetőségével azonosították a diktatúrát és telve voltak polgári elemekkel. Összevissza intézkedések, hatalmi túlkapások régi ellenségek rovására: ez volt az általános vidéki kép, ezt találtam majdnem mindenütt. S ezenkívül: az a rettenetes korrupció, amely ellen négy és fél hónapon keresztül a munkásság annyi becsületes vezetője oly kétségbeesetten és eredménytelenül küzdött, a korrupció már terpeszkedőben volt.”

1.3. Az 1919. április 16-i román intervenció miatt a budapesti 500-as munkás- és katonatanács az április 19-i gyűlésén elhatározza, hogy a népbiztosok fele is kimegy a frontra,²⁰ s így Sinkó, e tanács tagja is oda kerül. Pár napig ugyan még a fővárosban kellett maradnia az agitációs munka miatt²¹ — nyilván az előzőleg kapott megbízás, a Munkástovábbképző ún. világszemléleti (irodalmi, művészeti és filozófiai) osztályának megszervezése érdekében²² —, hogy azután Túrkevéen csatlakozzon az ezredhez, melynek parancsnoka az egyik barátja, a konspiratív Az út szerint a világháború alatt tartalékos százados, „egyszerű, hűséges, kemény ember” — ti. az *Optimisták* Borsi Kálmánja, azaz Pogány Kálmán volt. Mivel az ezred a tiszántúli megszállt területek elmenekült parasztjaiból, csak kis mértékben ipari munkásokból, s a parancsnokhoz szolidaritásból csatlakozó pár tanárból és diákból állt, s mivel a dandárparancsnokság szándékosan fárasztotta, napokon át összevissza küldöztette az alakulatot Szolnok és Túrkeve között, a fegyelem felbomlott, mielőtt még átestek volna a tűzkeresztségen. Pogány és Sinkó — aki szándékosan nem politikai biztosként, hanem vöröskatonaként csatlakozott az ezredhez, úgy vélvén, hogy „a közkatonasággal mindig mindent együtt végezve jobban tudok hatni, mintha az erre való megbízatásomat tőlük különválasztó jelvényvel vagy címmel tüntetem fel”²³ — hiába próbálkozott az agitáció különféle módjaival, az ezred harc nélkül feladja a túrkevei hídfőt, megfutamodik, majd újra összeverődve május 2-án Kecskemétre érkezik.

2.0. Kecskemét és vidéke a helytörténeti kutatások szerint 1918/19-ben az ország egyik legkevésbé iparosított része volt; a gépi nagyipar hiánya folytán a modern nagyüzemi proletariátus csaknem teljesen hiányzott, s a kisüzemekben dolgozó munkásság is csak a lakosság kis hányadát tette ki;²⁴ a mintegy 70 000 lakost számláló város 20-nál kevesebb üzemében csak elenyészően kevesen találtak munkát²⁵ a belterület termelőképes lakosságának csupán 30—40 százalékát foglalkoztatta az ipar, a kereskedelem és a közlekedés, míg a lakosság döntő többségét képező mezőgazdasági népesség zöme külterületen élt.²⁶

A csekély számú kecskeméti munkásság lelkesen fogadta a Tanácsköztársaság kikiáltását, de nem így a túlnyomó többség.

„A parasztság állásfoglalása közel sem volt ilyen egyértelmű. Kecskeméten ugyanis hiányzott a többi alföldi városra jellemző agrárproletár réteg.

A zömében kistulajdonos, szőlősgazdákból álló parasztság nagy része a várost körülvevő hatalmas tanyavilágban élt, szervezetlen volt, a szocializmus eszméit nem ismerte.

A nagy adók, a nagyobb gazdaságok nyomasztó fölénye, a gyorsuló differenciálódás miatt, különösképpen pedig a háború következtében a parasztság is elégedetlen volt sorsával, de a munkáshatalom kérdésében — nem utolsósorban annak agrárpolitikája miatt — közömbös maradt. Csak a parasztság legjobbjai lettek a Tanácsköztársaság tudatos harcosai.”²⁷

Az ilyen gazdasági és szociális helyzetnek természetszerű következménye volt, hogy „a lakosság általános műveltsége, politikai öntudata, szerveztségének foka jóval alatta maradt az országos átlagnak” s ezért — a Tanácsköztársaság téves agrárpolitikáját is figyelembe véve — „azoknak, akik a vidéket és népét ki akarták mozditani a tetszhalotti mozdulatlaniságból, sokkal nagyobb nehézségekkel kellett megküzdeni, mint másutt”.²⁸

2.1. E nehézségekkel Sinkó városparancsnokságát megelőzően háromtagú direktórium (március 22.—április 7.), majd munkástanács és 20 tagú intéző bizottság kísérelt meg szembeszállni²⁹, jobbára az „erős kéz” politikájával. „A »baloldali« kilengések gyakran előfordultak a különböző bírósági ítételek meghozatalában, de főleg a rekvirálások során. Szinte rendszeressé váltak a túlzások, a direktórium nevében való visszaélések. A direktórium és a Forradalmi Törvényszék rendszeres felhívásokkal próbálta megszüntetni az ilyen jelenségeket.”³⁰ Április 1-e előtt „egy elvtársunkat” fosztogatásért halálra ítélték és kivégezték.³¹ Súlyosbította a helyzetet, hogy a hatalom fenntartására hivatott helyi vörösségekben állandó ellenforradalmi tevékenység folyt: „az őrszemélyzet időszakos dirigensei állandó összeköttetést tartottak fenn Szegeddel (...) A legjelentősebb eseményeket titkos utakon közölték a szegedi nemzetmentőkkel.”³²

Május elsejére a Tanácsköztársaság katasztrofális helyzetbe került.³³ területe a Dunántúlra és a Duna—Tisza közére korlátozódott, a csehszlovák hadsereg Salgótarjánon át Budapestet fenyegette, a románok elfoglalták a Tisztántúlt, s várható volt átkelésük a szinte védtelen Tiszán. A szolnoki hídfő elesett, s a környéken — így Kecskeméten is — elterjedt a pánikkeltő téves hír, hogy a románok átkeltek a Tiszán s Szolnok is elesett.³⁴ Május 2-án egyetlen román járőr csakugyan be is vonult a városba (majd ellenforradalmi puccs tört ki, ami miatt 3-án Szemely Tibornak kellett közbelépni), s mindez Kecskeméten is olyan pánikot okozott, hogy a helytörténész szerint „talán egy ember sem akadt a városban, aki ne hitt volna az intervenció megszállásban. Olyan pánik kerekedett, hogy a Kisbudai utcai iskolában felhalmozott ruhakészletet kiosztották, nehogy az ellenség kezére kerüljön, s vitte boldog-boldogtalan. (...) Kecskemét ideiglenesen vezetés nélkül maradt, s várható volt, hogy minden órában kitör az ellenforradalom. A

helyi posta Budapestet nem kapcsolta, a csendőrökből, rendőrökből verbuvált vörösörség nem vette fel a telefonkagylót, bezárkózott, nem jelentkezett az utcán. Megbízhatatlan volt.”³⁵

3.0. Ilyen országos állapotokat, valamint ilyen, a tanács hatalom fennmaradása szempontjából már-már reménytelen helyi viszonyokat és körülményeket rögzít a Tanácsköztársaság történetírása és a kecskeméti helytörténet 1919. május első napjaira, amikor Sinkó a húszéves poéta — *nem* a Kormányzótanács megbízásából, ahogy a helytörténet megörökíti,³⁶ hanem „öntevékenyen”, remek politikai érzékre valló leleményességgel — Kecskemét élére áll, s megmenti a várost a biztos ellenforradalmi puccstól.

3.1. Egy év múltán, *Az útban* Sinkó így összegezi ezt a személyes akciót: az ismét összeszedelőzött ezred május 2-án érkezik Kecskemétre, s miután az ezredparancsnok „keményen lehordta a katonákat gyávaságukért” s ő is beszélt hozzájuk, a katonák megfogadják, hogy összeszedik magukat, és éljenzik a diktatúrát; a város üléselő Intézőbizottsága, „értésülvén róla, hogy megint Kecskeméten vagyok”, meghívja a tanácskozássra, s közli, hogy Szolnok román bevételére (!) miatt az Intézőbizottság meneküléséről vagy maradásáról kell döntenet; Sinkónak az „elmúlt megalázó, szegényteljes napok keserűségével, teljes szenvedélyességgel” elmondott beszédére az Intézőbizottság egy része a maradás célszerűtlenségével válaszol, a többiek meg „az utánam az özönvíz” félig elhallgatott, félig nyílt gondolatával bizonyítják, hogy épp a forradalom érdekében kell saját bőrüket menteni,³⁷ végül azonban abba mégis beleegyeznek, hogy a Bizottság tagjai közül alakuljon egy hármás direktórium, mely kötelezi magát, hogy az utolsó percig helyén marad; Sinkó az éjszakát a direktórium három tagjával a városházán tölti — megtudja tőlük, hogy a helyi vörösörség ellenforradalmi beállítottságú s a munkásszázad se megbízható —, de reggel arra ébred, hogy a direktórium „meglép”, mire Sinkó az ezredparancsnokát — Pogány Kálmánt — a városházára hívja, közli a szándékát, hogy a gazdátlanul maradt városban katonai diktatúrát hirdet s átveszi a város parancsnokságát, amibe Pogány bele is egyezik, s az ezred 30 megbízható katonáját bocsátja rendelkezésére; ezt követően Sinkó sürgönyt küld a belügyi népbizottságnak, s kéri a hivatalos meghatalmazást, közben pedig plakátot nyomtat,³⁸ melynek tartalmát másnap, május 4-én a helyi lapban közzétett parancsa is híven tükrözi:

„Parancs! Az utcán a mai naptól kezdve nem tűrök semmiféle csoportosulást. Három személynél többen nem járhatnak együtt. Tilos minden összejövetel nyilvános vagy magánhelyeken. *Általános záróra este 7 óra.* — A házak kapui este 7-től reggel 6-ig zárva tartandók, és a záróra után az utcán senki sem tartózkodhat, kivéve sürgős eseteket, amikor külön engedély szükséges. Minden rendbontást csírájában elfojtok!

Várospancsnok³⁹

A személyi diktatúra bevezetését *Az út* szerint az Intézőbizottság és a direktórium elmenekülése mellett azt is megkövetelte, hogy a városban fehér zászlók és fehér karszalagos járőkelők is megjelentek. Az újdonsült városparancsnok emiatt megfélezi a városháza őrseit s egy részüknek járőrként azt a parancsot adja, hogy „minden rendetlenkedőt, minden izgatót, továbbá mindenkit, akinek házában vagy ruhájában ellenforradalmi jelvény van, állítson elő, amit a járőrök meg is tesznek; közben a város több pontján folyt a fosztogatás, aminek megfékezésére sikerül a munkásszázad egy részét összeszedni és kivezényelni; ugyancsak a munkásszázadot bízza meg Sinkó — ahogy a megőrződött parancs tanúsítja — a helyi vörösőrség politikai megbízottjának azonnali letartóztatásával⁴⁰, amit a munkásszázad teljesít is;⁴¹ a május 3-i ellenforradalmi zűrzavarnak azonban a poéta-parancsnok végül is nem annyira karhatalommal, hanem egy „kettős hazugsággal” vet véget: felhívást bocsát ki, amelyben bejelenti a Vörös Hadsereg románok felletti — akkor még nem létező! — győzelmét, másrészt viszont — annak a tudatában, hogy a helyi ellenforradalom tútorai úgyis lehallgatják — telefonon arról értesíti a pesti belügyi népbizottságot, hogy „nem szükséges a futárral jelentett három vasas ezredet (!), hanem elég egyet néhány gépfegyverrel leküldeni”... Erre aztán aznap esteig teljes lett a rend a városban.

Május 4-én — ahogy erről már a helyi sajtó is tudósít — Sinkó összehívja a Vörös Hadsereg *tényleges* sikereinek hírére a városba visszazsárlingózó munkástanács- és intézőbizottsági tagokat, s a „párszavas megnyitó után Sinkó Ervin városparancsnok elvtárs bejelentette a katonai diktatúrát, mert — úgymond — nem a szavak, hanem a tettek ideje érkezett el. Minden nélkülözhető proletár fogja meg a puskát és siessen a frontra (...) A helyzet ünnepeles komolyságára hivatkozással Sinkó Ervin elvtárs beszéde végeztével a szovjetgyűlést berekesztette, csupán azok maradtak vissza rövid tanácskozásra, akik az egyes reszortok végzésére lettek kijelölve.”⁴²

Május 5-én Sinkó további fontos intézkedéseket tesz az ellenforradalmi puccs megakadályozása érdekében: a Budapestről lehivatott Lenin-fiúkkal lefegyverezteteti a mintegy 200 főt számláló vörösőrséget, : közülük a megbízhatóbb 60—80 őrt újra felfegyverzi;⁴³ a sajtóban is közzétett parancsával elrendeli, hogy „mindazok, akik f. hó 2-án és 3-án, a pillanatnyi zavart felhasználva, ruhaneműt, különböző felszerelési tárgyakat stb. jogtalanul magukkal vittek az I. kerületi iskolába levő raktárból, 48 órán belül feltétlenül vigyék vissza, mert akinél ez időn túl az elvitt tárgyak közül bármit megtalálnak, azt fosztogatóként a forradalmi törvényszék elé állítom”;⁴⁴ rendeletet ad ki a karhatalmi alakulatok és civil lakosság részére, hogy 24 óra leforgása alatt újítsák fel a fegyverviselési engedélyüket, mert ezek különben hatályukat veszítik, s nyomatékosan felszólítja a város fegyverviselési engedéllyel nem rendelkező lakosságát, hogy „minden, a birtokában levő fegyvert, löszert, ha eddig bármi okból be nem szolgáltatotta, haladéktalanul szolgáltatassa be. Akinél holnap déli 12 óránál túl fegyverviselési engedély nélkül fegyvert, avagy löszert találnak, forradalmi törvényszék elé kerülnek és halállal büntetnek.”⁴⁵ E szigorú intézkedések-

kel egyidőben azonban lépést tesz az élet normalizálása érdekében is: egy, illetve két órával meghosszabbítja az esti zárórát és a kinntartózkodást, s engedélyezi a színházi előadásokat is.⁴⁶

Ilyen leleményes, valódi reálpolitikusi érzékről tanúskodó intézkedésekkel a tanács hatalom felbomlását és az ellenforradalom nyílt jelentkezését egy hét alatt a forradalom békés időszakára váltja át a városban. Május 9-én már joggal tudatja a fővárossal, hogy Kecskeméten biztosítva van a forradalom folytonossága:

„A tegnap közzétett román harctéri jelentéssel kapcsolatban, amely azt a hazugságot akarta elhíttetni a világgal, hogy a románok Kecskeméig jutottak, Sinkó Ervin, a kecskeméti katonai városparancsnok telefonon a következők közlésére kérte fel a Magyar Távirati Irodát:

Május 3-án arra a tendenciózan terjesztett híresztelésre, mintha a románoknak sikerült volna elfoglalniok Szolnokot, Kecskeméten bizonyos ellenforradalmi mozgolódás volt észlelhető, amit a csőcselék fosztogatással szeretett volna tetézni. Mind az ellenforradalmi mozgolódást, mind a fosztogatási szándékot erélyes intézkedések még aznap elnyomták. A kecskeméti munkásság ezerszázfőnyi munkászászlóaljzat alakított, amely Kecskemét városában fenntartja a rendet és biztosítja a proletárdiktatúra uralmát. A direktórium helyét ez idő szerint Kecskeméten a városparancsnokság tölti be. A városban a legnagyobb rend és nyugalom uralkodik.”⁴⁷

3.2. Sinkó kecskeméti politikáját egy tudatos és következetesen alkalmazott kettős stratégia jellemzi. Amikor június 3-án a városparancsnoki tisztségét kormánybiztosira minősítik át s ismét megkezdí munkáját a munkástanács és az Intézőbizottság, ezt az addig konzekvensen keresztülvitt s kecskeméti tartózkodása végéig továbbra is megtartott stratégiáját így definiálja: „A burzsoáziát, mint osztályt, elnyomni, ránevelni a munkára, szabotázsát letörni, másik oldalon pedig az új társadalmat felépíteni (...) Higgadt és okos munka, oda (viszont), ahol kell, céltudatosan alkalmazott erőszak és kíméletlenség.”⁴⁸

A régi rend megdöntésének teendői az ötvennapos kecskeméti tartózkodása idején sohasem szorították háttérbe az új rendszer valóságga tevéseinek, realizálásának feladatát, s eközben közel sem az erőszak volt az egyetlen politikai eszköze. Amikor pedig azt alkalmazta vagy alkalmazására buzdított, akkor is — a pozitív „lukáciánizmus” következtében — mindig értelemmel, rezonnal, távlati céllal hatotta azt át. Abból a személyessé is vált lukácsi meggyőződéséből kiindulva, hogy a proletariátus nem öncélú és önmagáért való osztály, hanem az előtörténelem messianikus osztálya, a proletárpolitikának bizonyos, jó értelemben vett „kétarcúságot” tulajdonított: mint idézett, az ismét megalakult munkástanácshoz intézett beszédében mondta, a proletariátus hatalmi testületének impozánsnak és méltóságosnak kell lenni, ténykedéséből olyan erőnek és józanságnak kell sugározni, amelyet a proletariátus osztálytudata, egyúttal pedig a világ megváltására való elhivatottság tudata — az öneszméletre jutó osztályöntudat! — hat át. E konzekvens stratégiával magyarázható, hogy a helyi lap egyik névtelen, a személyi hatásról szóló s Vágó Béla és mások mellett őt is aposztrófáló cikke abban látja „Sinkó Ervin elvtárs rendkívül mélyen szuggesztív”, „az egyénekre s tömegekre való nagy hatásának” titkát, hogy az „ő vasökle mögött keresztényi szeretet lappang”.⁴⁹

De vajon bolsevikinek nevezhető-e az ilyen politikai program és gyakorlati politika? Ismerhet-e a proletárdiktatúra a forradalmi erőszakon kívül más harci eszközt is, s megengedhető-e, hogy ezt az erőszakot ne csupán az intoleráns osztályérdek, hanem távlati, a forradalom aktuálpillanatán „átnéző”, az új társadalom érdekeit is figyelembe vevő — ha akarjuk: messianisztikus — célkitűzések is áthassák? Az alábbiakban majd látni fogjuk, hogy Sinkó *ilyen* politikája az adott vagyoni- és osztálytagozódási körülmények között miért és mennyiben volt az egyetlen lehetséges *reálpolitika*; itt csak stratégiájának elvi vonatkozásával kapcsolatban utalunk arra, hogy a deteologizált, világtörténelmi „messianizmussal” szintén áthatott Lenin sem az erőszakot tartotta a forradalom egyetlen hasznos, reálpolitikai eszközének. „A proletariátus diktatúrája szívós harc, véres és vértelen, erőszakos és békés, katonai és gazdasági, pedagógiai és adminisztrációs harc a régi társadalom erői és hagyományai ellen” — összegezi Lenin 1920-ban⁵⁰ a négyéves, forradalmi gyakorlat tapasztalatait, s e tapasztalatok „immanensül” magukba foglalják a magyar munkássághoz írt, 1919. május 27-i levelében megfogalmazott felismerését is, hogy a diktatúra *feltételezi* ugyan a kíméletlenül szigorú, gyors és határozott erőszak alkalmazását a kapitalisták, földbirtokosok, és lakásaik ellenállásának megtörése céljából, s aki ezt nem értette meg, az nem forradalmár —, azonban „*nem egyedül az erőszak a proletárdiktatúra lényege és nem első-sorban az erőszak. A proletárdiktatúra legfőbb lényege a dolgozók vezető osztályának, élcsapatának, egyetlen vezetőjének, a proletariátusnak szervezettsége és fegyelmezettsége. A proletárdiktatúra célja, hogy megteremtse a szocializmust, megszüntesse a társadalom osztályokra tagozódását, dolgozóvá tegye a társadalom valamennyi tagját*”, amihez elengedhetetlenül „szükség van a proletariátusnak valamennyi dolgozó pszichológiájához való közelségre, tekintélyre” is, amellyel „a szétforgácsolt, a politikában kevésbé járatos, kevésbé szilárd, faluról vagy a kisparból származó dolgozók előtt bír, hogy a proletariátus magával ragadhassa a parasztságot és általában a kispolgári réteget.”⁵¹

Sinkó autentikus kecskeméti dokumentumai, a levéltári iratok és a *Magyar Alföldben* szinte naponta megjelenő rendelkezései, parancsai és cikkei arról tanúskodnak, hogy az ifjú poéta-diktátor azt megelőzően is a proletárdiktatúrának ezen általános „módszertani utasításaihoz” tartotta magát, hogy a *Vörös Ujság* június 7-i számában elolvashatta Lenin üzenetét a magyar munkássághoz. Hogy a forradalom sikerességének legfőbb garanciája a munkásság szervezettsége és fegyelmezettsége; hogy már a forradalom idején — különféle módszerekkel — dolgozóvá kell tenni az összlakosságot; hogy a célból a napi politikában gondolni kell a nem proletár tömegek pszichológiájára és a proletariátus tekintélyének, erkölcsi-politikai presztizsének biztosítására is, mert ez egyik fontos feltétele annak, hogy a munkásság magával ragadhassa a parasztságot és a kispolgári réteget általában — mindezt, valamint azt az ösztönösen felismert szükségletet is, hogy a forradalom idején az erőszakos, katonai, gazdasági és adminisztratív módszerek mellett békés, sőt pedagógiai módszereket is kell alkalmazni, Sinkó kezdettől fogva és mindigig beleszótta kecskeméti stratégiájába, természetesen nem azért, mert valami különleges, rendkívüli politikai zsenialitással volt meg-

áldva. Csupán azért, mert — mint a későbbiekben látni fogjuk — az utópizmusra egyébként igen hajlamos alkatával szerencsésen párosult egy reálpolitikai érzék, amellyel az alföldi parasztvárosban, az ellenforradalmi felfordulás közepette leleményesen meghódított Kecskeméten ösztönösen is megérezte, mivel és hogyan lehet a forradalmat „kellelni” ott, ahol az a lakosság szociális, politikai és művelődési struktúrájából következően objektíve — nem kellhet.

3.3. A hatalomátvétel első napjától kezdve Sinkó arra törekedett, hogy letörjön minden „balos” magánönkényt, mely az adott viszonyok között nemcsak a forradalom erkölcsi-politikai tekintélyének ártott, hanem egyenesen ellenforradalmi szembeszegülést provokált ki az abszolút többségben levő nem proletár tömegekben.

A város lakosságához intézett első, május 3-i felhívásában, melyben már a belügyi népbiztosság időközben megérkezett, utólagos meghatalmazására is hivatkozhatott, vagyis *legális* városparancsnokként szólhatott a polgársághoz, már ebben a proklamációjában is egyenesen halálbüntetéssel fenyegeti meg az „öntevékeny” önkényeskedőket, s e tekintetben nem tesz különbséget jobb- és baloldal között: „A diktatúra feltétlen fegyelmet követel mindenkitől, és aki ezzel ellenkezik, halállal bünhődik. Ismételten figyelmeztetem e város lakosságát, hogy senki önhatalmúlag ne intézkedjék, magán- vagy közvagyonhoz senki ne nyúljon, mert mindazok, akik rendelkezésemnek nem engedelmessékednek, a rögtönítélő bíróság elé kerülnek. (...) Aki ezen a területen, Kecskemét területén, a rendet és fegyelmet bármi módon is megbontani igyekszik, legyen az bárki, burzsoá vagy munkás, szembe fogja magát találni az osztálylá szervezett proletariátus hatalmával, amely a legkérelhetetlenebbül torol meg minden rendbontást.”⁵²

A magánterror bármiféle megnyilatkozása elleni harcát Sinkó a későbbiekben is következetesen folytatja, mégpedig szó szerint is mindenkire: magánszemélyekre, vöröskatonákra, munkásszázadra, a tanács-hatalom nyomozóira stb. is kiterjesztve. Május 5-i rendeletében pl. arra inti a városban beszállásolt katonaságot, hogy beszállásolási helyén — közösségi és magánhelyeken — ne rongáljon és piszkoljon, mert ezért és minden önkényes beszállásolásért a parancsnokot forradalmi törvényszék elé állítja;⁵³ május 6-án forradalmi törvényszékkel és halálbüntetéssel fenyeget meg mindenkit, aki a város területén az ő meghatalmazása nélkül kocsit, lovat vagy bármi mást rekvirál a magánlakásokban;⁵⁴ ugyanezen a napon nyilvános rendeletben rója meg a rend fenntartásával és a letartóztatási parancsok foganatosításával megbízott karhatalmi egyéneket, amiért az előállítottakat több ízben durván, tetleg bántalmazták, s kiköti nekik, hogy az előállítottakat a forradalmi törvényszék van hivatva büntetni, „és minden önkényű intézkedésért, bántalmazásért az eljáró közegeket forradalmi törvényszék elé állítom”;⁵⁵ május 7-i, ugyancsak nyilvános parancsában a karhatalmi őrségek és járőrök utcai magatartását bírálja, mondván, a karhatalom célja „a proletárdiktatúra rendjének fenntartása és nem a lakosság bántalmazása és járókelő emberek megsértése”, amiért is szigorúan elrendeli, hogy „az őrségek és járőrök legtapintatosabb előzékenységgel járjanak el, különben minden egyes tudomásomra jutott esetben kíméletlen szigorral fogok eljárni”;⁵⁶ május végén ismét a városba be-

vonuló vöröskatonák magánakciói ellen küzd: plakáton ígéri meg nekik, hogy a város proletariátusa az utolsó búzaszemét is rendelkezésükre bocsátja szükség esetén, de kéri a katonaságot, legyenek belátók, tapintatosak és jóindulatúak s ne követeljenek többet, mint amit a lakosság adni tud;⁵⁷ május 26-án e kérés ellenére is körlevelet kénytelen írni az illetékes parancsnokságoknak, melyben tudatja velük, hogy „a vöröskatonák a város környékén levő tanyákon és pusztán rablószerű rekvirálást folytatnak: kocsit lovastul (...) élő sertést, vágó állatot, baromfit, sőt tyúk alól a tojást is elrekvirálják”, s az efféle túlkapásokat a parancsnokságok sürgősen akadályozzák meg;⁵⁸ három nap múlva ugyanerre buzdítja a lakosságot is a *Magyar Alföldben*: „azokban az esetekben, amikor a katonák önkényesen rekvirálnak vagy kárt tesznek a szántóföldekben, a kárszenvedő tudja meg, hogy az illető katonák mely csapatesthez tartoznak, s nyomban tegyen jelentést az állomásparancsnokságnál, egyben pedig biztosítja az újság olvasóit, hogy a lakosság és a rend érdekeit kíméletlen szigorral fogja megvédeni”.⁵⁹ Hogy az ebbéli, a forradalom erkölcsi-politikai presztízsét védő, s a proletárdiktatúra céljaitól idegen nagytöbbség ellenszenvének *szükségtelen* szítását megakadályozó törekvésében milyen konokul következetes volt, arra csak két példa: a helyi nyomozótestületnek elrendeli, hogy a „folyó hó 23-án S... J...-nél nyomozást végző detektívek által lefoglalt és elszállított összes dolgok (élelmiszerek, bőr-árúk, ruhaneműk stb.) a kincstári dolgok kivételével nevezettnek azonnal visszaadandók, illetőleg lakására visszaszállítandók⁶⁰, a ceglédi I. Hadtest Parancsnokságát pedig felkéri, hogy N. S. kecskeméti lakosnak térítse meg a kárt, amit a mellékelt igazolás szerint ismeretlen vöröskatonák azzal okoztak, hogy egyik lovát jogtalanul elrekvirálták⁶¹... Mindezzel pedig Sinkó csakugyan azt tette, amit városparancsnoki tisztiségének kormányzóbiztonságra való átminősítésekor a város munkástanácsára testált: „Ennek a testületnek imponálnak és méltóságosnak kell lennie (...) Nem lehet, hogy a személyes indulat, érdek vagy bosszúvágy a legcsekélyebb szerephez is jusson az intézkedésekben, s még kevésbé tűrhető, hogy a proletárossztyály uralmát, a társadalom hatalmi viszonyainak ezt a nagyszerű átcserélődését, lelkiismeretlen egyének és kalandorok a maguk személyes jólétük szolgálatába állítsák. (...) A munkástanácsnak, a munkásigazgatásnak tiszta tükörnek kell lenni, amelyre minden proletár büszkén tekinthessen és amelynek méltóságos ereje minden ellenségnek eleve is kedvét vegye a harctól az uralkodó proletariátus ellen.”⁶²

3.4. Sinkó kezdettől fogva kétféle „belső ellenséget” tartott számon Kecskeméten: „az egyik a burzsoázia, amely még mindig reméli, hogy a régi rendet visszaállíthatja, a másik a csőcselék, amely szövetségben a burzsoáziával, veszélyezteti a forradalmi szegénység uralmának rendjét és biztonságát”.⁶³

E belső veszéllyel elsősorban a részben már megismert intranzigens, fenytő stratégiával szállt szembe, amely egyaránt irányult a „csőcselékre” és a burzsoáziára. „Az, aki úgy értelmezi a proletárdiktatúrát, hogy ölni, rabolni, fosztogatni, kegyetlenkedni akar, az nem tudja, mi a proletárdiktatúra. Mindenki, aki dolgozni akar, aki nem támadja a mi uralmunkat, az a mi barátunk, de ha a szegény-

ség uralma ellen fölemelni meri a kezét valaki, azzal szemben nincs kímélet, oda ököl kell és halál”⁶⁴ — hirdeti az egyik népgyűlésen az egyetemesen intranzigens forradalmi stratégiát, a gyakorlatban azonban mégis osztálykülönbséget tesz a forradalom rendje és rendelkezései ellen vétők között. Mint ahogy szociális politikájával kapcsolatban is nyíltan hirdette, hogy a lakosságot e tekintetben, pl. „a tüzelőanyag ára szempontjából 2 csoportra osztom. Egyik csoport a dolgozók csoportja, másik a polgári osztályhoz tartozóké”⁶⁵ —, úgy büntetőpolitikai elképzeléseinek „részhajlóságát” sem titkolta: „Az első szempont: proletár-e az illető vagy burzsoá. A proletárnál bizonyos bűncselekmények már azért is enyhébb elbírálás alá kell, hogy essenek, mert az elmúlt társadalmi rend annyira elzárt előle minden kultúrát, hogy önfejlmező képessége a legtöbb esetben minimális.”⁶⁶

Bár Kecskeméten csak Sinkó előtt és közvetlenül a távozása után volt kivégzés, e kétirányú fenyítés nem maradt pusztá megelőző intézkedés: az érvényben levő rendelkezések ellen vétőket ottléte alatt is szigorúan büntette a katonai forradalmi törvényszék. Jogtalan kincstári lóvásárlásért pl. hathavi fogház, nemi erőszak kísérletéért hat havi kényszermunka, s ugyanannyi járt egyszeri lopásért, valamint a szesztilalom áthágásáért és drágításért; bor elrejtéséért — visszatérő bűnözésként — kétévi fegyházat, lopásban visszatérő bűnözésért egyévi fegyházat stb. kaptak a polgárok a *Magyar Alföld* június 13-i jelentése szerint, előzőleg, május 11-én pedig arról tudósít a lap, hogy egy „volt tiszt elvtársunk”, aki „legutóbb a lakáshivatalnak is tisztviselője volt”, furfangos módon egyenesen a Kecskeméten állomásozó II. hadosztálytól akart 300 puskát szerezni a volt rendőrség felfegyverzésére, s a forradalmi törvényszék ezért húszévi fegyházra ítélte. Az eljárás megindításában — városparancsnoki iratai tanúságaként — Sinkó az első két hétben személyesen is részt vett: több azonnali letartóztatási és forradalmi törvényszék elé állítási parancsa maradt fenn írásban is.⁶⁷ Tény azonban, hogy e tekintetben sem folytatta hatalmi elődei „erőskezű” politikáját. Ellenkezőleg, bűnvádi ténykedését azzal kezdte, hogy a sajtóban is megjelentetett parancsával elrendelte a május 2-áig letartóztatottak ügyeinek felülvizsgálását, amivel egy háromtagú komissziót bízott meg, s a felülvizsgálat eredményéről jelentést kért tőlük.⁶⁸ Ennek alapján már május 8-án 11 személy szabadlábra helyezését rendeli el⁶⁹, majd később még néhány lefogottat felment.⁷⁰ Ilyen szempontból kétségtelenül a „nagy túszszabadító” katonájaként viselkedik, ti. a „politikailag és a nyilvánosság előtt intranzigens”, de egyébként lágy szívű Kun Bélára emlékeztet, aki állítólag „kérő szavakra gyakran, sírásra mindig engedékenységet tanúsított”.⁷¹ Sinkónak ez az engedékenysége — mint következő fejezetünkben látni fogjuk — különösen a szentkirályi pör tárgyalásakor jutott kifejezésre; itt csak azt kell megállapítani, hogy városparancsnoki iratainak tanúságaként a felmentéseknél is érvényesíti „részhajló” osztályszempontját. P.—D. P. és T. P. elítéltek hozzá intézett kegyelmi kérvénye kapcsán pl. leiratot küld a forradalmi törvényszéknek: „*Minthogy* elítéltek proletárok, több gyermekes családapák, *ennélfogva* felhívom a forradalmi törvényszéket, hogy tegyen jelentést arról, hogy nevezettek miféle bűncselekményt követtek el és hogy büntetésük elengedését javasolja-e.”⁷² Másrészt a felmentéseknél gondosan, már-már jogászai precizitással jár el.

Például L. M. kecskeméti lakost — akit gabonafelhalmozás és jogtalan eladás miatt ötévi fegyházra ítelt a helyi forradalmi törvényszék — a feleség kérelmezésére *nem* helyezi szabadlábra, hanem a kegyelmi kérvényt eljuttatja az országos igazságügyi népbiztosságnak „saját hatáskörében való elintézés végett”, s még ezután is csak úgy adja ki a szabadlábra helyezés rendeletét, hogy az egész ügyet átteszi a kihágási ügyosztályhoz: amennyiben az ügyben előfordulna olyan cselekmény is, amely nem a kihágási osztályhoz, hanem mégiscsak a forradalmi törvényszék elé tartozik, azt a törvényszékhez haladéktalanul juttassák vissza...⁷³ S arra is van dokumentum, hogy amikor a kifelé intranzigens, befelé lágy városparancsnok mintegy „rajtakapja magát” az engedékenységen, illetve félrevezetettségen, azon nyomban pótolja a mulasztást. A *Magyar Alföld* ti. beszámol róla, hogy nyomozó vöröskatonák a város környéki tanyavilágban lefűlelnek három gyanús vöröskatonát és egy nőt, s a városparancsnok elé állítják őket, ahol is azt bizonyítgatják, hogy a 40 ezer korona készpénzt a hadügyi biztosságtól kapták toborzási célokra, a náluk talált francia fegyvereket pedig az ellenségtől zsákmányolták; miután M. politikai megbízott is mellettük tanúskodik — együtt küzdött velük Debrecennél —, a városparancsnok szabadon engedi a gyanúsítottakat. Amikor azonban Szamuely Tibor hadügyi népbiztos telefonjelentéséből értesül róla, hogy az ő csapattestétől megszökött 3 vöröskatonna s egy nővel Kecskemét környékén húzódott meg, az előzőleg félrevezetett városparancsnok „újra gyanút fogott, a nemrég szabadon engedett társaságot lefűleltette s hosszabb vallatás után kiderítette, hogy a társaság a legveszedelmesebb betörőbanda, akik hamis okmányokkal igazolták magukat”, s a „minden bűntetésre megérett társaság most hűvösre zárva várja a forradalmi törvényszék ítéletét”.⁷⁴

3.5. Már az eddigiekben is láttuk, hogy Sinkó aktuálpolitikai taktikájának szerves eleme volt a pedagógiai ráhatás is. A munkásság világtörténelmi-messianisztikus tudatának élesztgetése; erkölcsi-politikai presztízisének védelme, összefüggésben a csőcselék elleni küzdelemmel; a munkássággal szembeni, megkülönböztetetten-elnézőbb büntetőpolitika; a burzsoázia munkára szoktatásának kísérlete és az új társadalmi rendbe való békés beilleszkedésének előkészítése, valamint a kifelé intranzigensen szigorú fenyítőpolitika egészében is egy tudatos, tervszerű társadalmi nevelésre vall. E jó értelemben vett sinkói pedagógizmushoz — következő, pedagógiai Eroszának „nagyaktusaival” foglalkozó fejezetünk előtt — itt még csak arra utalunk néhány jellegzetes példával, hogy ennek a reálpolitika szolgálatába állított szociálpedagógiának már csak azért is hatása lehetett, mert módszereiben meglepően változatos volt. Cs. I. sütőmester kérelmére megengedi, hogy a forradalmi törvényszék által megállapított 30 napi kényszermunka-büntetést a saját üzemében végzendő társadalmi munkával töltsse le — azzal a megszigorítással, hogy a városi kórháznak és a szegényház betegeinek is süt;⁷⁵ P. F. juhvágó húsipari gyakorlatát a húsipari kirendeltség 2 hónapra beszünteti, mert egyeseknek az előírt húsadagnál nagyobb adagot szolgáltatott ki, ezenfelül pedig „Sinkó Ervin elvtárs, városparancsnok elrendelte, hogy ez az ítélet a Magyar Alföld legközelebbi számában közzététessék”;⁷⁶ az igazságügyi megbízott előterjesztésére a városparancsnok felfüggeszti a városi törvényszék fogházában büntetését töltő

11 elvtárs büntetésének végrehajtását — és saját kérelmükre frontszolgálatra osztja be őket;⁷⁷ a városparancsnok fehérmű-begyűjtést hirdet, „a város burzsoáziája pedig a felhívásnak a maga érdekében tegyen eleget, mert ha felszólításom nem jár kellő eredménnyel, akkor a rekvirálás eszközehez kényszerülök nyúlni”;⁷⁸ a szentlőrinci állami erdőgazdaság 100 munkást alkalmaz favágásra, s ha nem lesz elég jelentkező, a városparancsnok a dolgozni nem akarókat kényszermunkára vitteti⁷⁹: megannyi kis, apró-cseprő pedagógiai „fogás” a nagy cél, a forradalom rendjébe való belenevelés érdekében! A kényszermunka körülményeinek enyhítése, vagyis jutalom — a társadalmi hasznosságú ellenszolgáltatás fejében; a forradalom egyféle pestise, a korrupció terjedésének fékezése — a sajtó-szegényfára való állíttatással, vagyis egyéni büntetéssel; börtönbüntetés felfüggesztése — jutalom — a Vörös Hadseregbe való önkéntes beállásért; a tömegpedagógiai módszerek gradálása: közlés, felhívás, kérés, fenyegetés, s végül a társadalmilag hasznos, a köz javát szolgáló büntetés (rekvirálás, illetve erdőirtás kényszermunkával) előlegezése: íme a húszéves poéta-diktátor szociálpedagógiai módszer-repertoárjának hatásos és *hatékony* változatossága.

3.6. Kétségtelen, hogy ezt a reálpolitikát messzemenően meghatározta az ifjú Sinkó etikus alkata is, ötvennapos kecskeméti ténykedésében — egyes utópisztikus jellegzetességeitől eltekintve — *egészében* mégiscsak az tette reálpolitikává, hogy a szubjektív szándékok, cselekvés-motívumok és predispozíciók szerencsésen „rátaláltak” az objektív lehetőségekre, az *egy ideig* járható útra.

Nem kétséges, hogy a helyi birtokviszonyok, a lakosság szociális és politikai összetétele épp a „gyenge” kéz politikáját igényelte mint reálisat; az adott objektív helyzetben a tanács hatalom gyakorlását, *tevékeny* elfogadását perspektivikusan semmiféle karhatalommal nem lehetett volna az agrárvárosra és hatalmas tanyavilágra oktrojálni. Másrészt az ellenforradalmi potenciákat is, paradox módon, csak így lehetett ideig-óráig féken tartani. Mint Vágó Béla hadtestparancsnok és belügyi népbiztos állapította meg a Sinkó városparancsnoki ténykedését bírálóan elemző ülésen: „Ebben a városban egy megőrült vörös terror működött, mégpedig olyan sikerrel, hogy kevés híja, hogy ellenforradalomba nem kergette a népet. Ezért kellett ide Sinkó Ervin...”⁸⁰ Más szóval, nemcsak a városparancsnok igényelt egy minden „balos” fanatizmustól mentes politikát, hanem a valós politikai szükségletek és lehetőségek is — „igényelték” őt.

„Kecskemét város lakossága, még a burzsoázia is, az első nap szigorú rendszabályai után meggyőződhetett róla, hogy a proletárdiktatúra nem jelent rémuralmat. A proletárdiktatúra a szegénység ualmának rendjét jelenti, és mindenki, aki dolgozni akar, az új, megváltozott hatalmi viszonyok között megtalálja a maga lehetőségeit” — „árulja el” Sinkó a már idézett interjújában az ösztönösen választott, egyéniségével leginkább összhangban levő, de aztán tervszerűen, tudatosan alkalmazott stratégia lényegét, s a kecskeméti dokumentumok arról tanúskodnak, hogy — számottevő ipari, vagy osztálytudatos agrárproletariátus híján — e stratégia keresztülvitele közben a lakosság nagy többségét alkotó kisbirtokos rétegre támaszkodott, amelynek tartós megnyerése esetén a kecskeméti tanács hatalom megszűnt volna az elenyésző kisebbség üveg-lábakon álló hatalma lenni.

E tartós megnyerés érdekében az ifjú városparancsnok szívós, nehéz küzdelmet vív, melyben a Kormányzótanács májusi, a kisbirtok adómentességét biztosító rendelete is segítségére lesz. A *Magyar Alföld* kommentárja siet is a kecskeméti tanács hatalom lehetséges tömegbázisában tudatosítani: a Kormányzótanács meghagyja a földműves-kisgazdák birtokait, „miután az nem hoz munka nélküli jövedelmet, mert a kisgazda komoly, szorgalmas munkával műveli meg földjét”, s az új rendelet újabb „határozott jele annak, hogy a Forradalmi Kormányzótanács a dolgozó néprétegnek s közte a kisgazdának is igazi segítő gyámolítója.”⁸¹ Az új rendbe való bevonás azonban mégsem ment könnyen: Sinkó parasztsággal való „birkózásának” dokumentumaiból kristálytisztán rajzolódik ki e réteg azon kettős osztályjellegzetessége, melyet Lenin épp a magyar munkásság figyelmébe ajánlott, nevezetesen az, hogy a paraszt mint dolgozó a szocializmushoz hűz, hisz szívesebben látja a munkások diktatúráját, mint a burzsoáziáét, azonban ugyanez a paraszt mint gabonaeladó a szabad kereskedelemhez, a „megszokott”, az „ösidőktől” való kapitalizmushoz hűz.⁸² E visszatartó sajátsággal szemben Kecskemét városparancsnoka mindenféle módszert kipróbál — a halálbüntetést kivéve. Rendeletet ad ki a város területén folyó türehetetlen uzsora ellen, megszabja az élelmiszerek árát, s betartására és a bojkottól való tartózkodásra forradalmi törvényszék előlegezésével próbálja rávenni a parasztságot: „Az, aki ez áron árakon árúját eladni nem akarja, forradalmi törvényszék elé állítandó. Felszólítom a gazdaközöniséget, óvakodjék attól, hogy árúját ez újabb ármegegyezés miatt piacra ne hozza, mert nyilván van tartva a termelők neve, s a legkíméletlenebb szigorral fogok eljárni.”⁸³ Majd ezt követően engedékenyebb hangot üt meg, kényszerű alkudozásba bocsátkozik: a „gazdaközöniséghez” intézett újabb felhívásában rámutat arra, hogy a városban lehetetlenek az élelmezési állapotok, mivel az élelmiszerek korlátozott mennyisége és a drágítók lelketlen üzelmei oda juttatták a proletárságot, hogy az élet fenntartására legszükségesebb élelmiszerekhez sem juthat hozzá, vagy csak olyan árban, amely messze felülmúlja a vásárlóképességét; megértésre, „a nagy időkhöz méltó gondolkodásra” apellál, majd kedvezményt kínál cserébe: azoknak, akik a közjő szolgálatára méltányos áron felajánlják termékeiket, a gazdasági eszközök, ruházati és háztartási cikkek beszerzésében könnyítéseket fog engedélyezni, sőt a megállapított legmagasabb árak tekintetében is engedményeket fognak kapni...⁸⁴ Alkudozik a kofákkal is: visszavonja a zöldségmaximálási árakat, mert a kofák megígérik neki, hogy felhagynak a drágítással;⁸⁵ rekvirálással fenyeget, s egyre több rekvirálási parancsot ad ki a vörösörség parancsnokságának, miközben már az elismervényadásra sem inti őket⁸⁶... S minden hiába, az árufelhozás bojkottja egész májusban tart, sőt a helytörténész szerint végül is ellenforradalmi tüntetést és fosztogatást vált ki.⁸⁷

Egyáltalán nem mondható tehát, hogy Sinkó „balosan” elzárkózó politikát folytatott volna a forradalom helyi tömegbázisával, a parasztsággal szemben a proletár-tömegbázis hiányában munkásszektariánizmusba hajlott volna át. Ellenkezőleg, kisbirtokos-politikája egész kecskeméti tevékenységének legreálisabb eleme volt; ő a legkülönbözőbb módon csakugyan megkísérelte, hogy a forradalmi kisebbséggel magával ragadja a parasztságot s általában a kispolgári rétegeket — ahogy azt

Október stratégiája is a magyar munkásság figyelmébe ajánlotta —, s ha Sinkó etikai indíttatású gyakorlati politikájában azt a bizonyos „egynémely realiztikus döntést” keresnének, amelyet akkori tanítójából, Juhász Györgyből is kikényszerített a szükségesség, hogy gondolkodását „ne kizárólag a messianisztikus perspektívákra irányítsa”⁸⁸, akkor ezt éppen a kisbirtokos-politikája terén találhatnánk meg. A helyi „erőskezű” politika híveinek minden berzenkedése ellenére épp ezt a politikát dicséri meg Vágó Béla is az idézett felszólalásában, mondván, hogy a „megőrült vörös terror” után épp ez kellett Kecskeméten és Sinkó „nagyon helyesen tette”, hogy ezt csinálta, „amit egyébként főnről (is) ráparancsoltak.”

3.7. Végezetül, mindezek ellenére, mégiscsak azt kell megállapítani, hogy a legkifejezettebben etikus — és mégis reálpolitikus — sinkói politika nem diadallal, hanem szükségképpen kudarccal ért véget.

E vereség leglényegesebb objektív okára Vágó Béla tapintott rá idézett beszédében, amikor Sinkó városparancsnoki megbízatásának kormányzóbiztosira való átváltásával, illetőleg a munkástanács újbóli életbe léptetésével kapcsolatban megállapította: „*a katonai diktatúrát sehol hosszabb ideig fenntartani nem lehet. Nehéz és keserves harcoknak, rettenetes küzdelmeknek s felelősségteljes munkának nézünk elébe. Ebben a munkában (...) részt kell venni mindenkinek, minden munkásnak. Ez tette szükségessé, hogy az egész országban lassanként átadjuk az egész hatalmat a proletariátusnak, aki erre hivatott. (...) akárki bárhogyan kormányoz is, képtelen pótolni a Munkástanácsot (...) csak a munkásság képes teremteni s többek között a káros bürokratizmust kiküszöbölni (...) Vérengzéssel, nagy hanggal, ok nélküli terrort nem lehet szocializmust csinálni.*”

Hogy Sinkó június 3-i átminősítése előtt, május 30-án táviratilag bejelenti a városparancsnoki tisztségéről való lemondását (amit a hadtestparancsnokság nem fogad el),⁸⁹ azt ez a felismerés magyarázza elsősorban. A nagy többséget képező kisbirtokosság élelmezési bojkottja, az új rendszerbe való tevékeny beintegrálódás megtagadása, másrészt pedig a nélkülözni tovább nem akaró, az aktuálérdekeit abszolutizáló proletárkisebbség antagonizmusa a legleleményesebb katonai diktátor helyzetét is reménytelenné tette volna a városban. Mint a helyörténet megörökíti, ezekben a napokban — május 31-én és június elsején, vagy 1-én és 2-án — így festett a város: „a 4—5 ezer fős, főleg nők részvételével szervezett ellenforradalmi tüntetés (...) az első napon a városháza ellen irányult, s megtámadta az azt védő vörösőrséget. A második napon megrohanták az új kollégiumban elhelyezett közlelmezési hivatalt, az irodákba behatoltak, az alkalmazottakat bántalmazták. Megpróbálták szavakkal lecsillapítani őket, de az még olaj volt a tűzre. A kivonuló vörösőrség tagjait is bántalmazták, akik riasztólövésekkel osztatták szét a tüntetőket.”⁹⁰

Ez az objektív helyzet természetesen ismét a „megőrült vörös terrorra” csábított, amivel „rendet” talán lehetett volna teremteni, de az új szocialista rend építéséhez szükséges alapvető politikai feltételeket — aligha. Erre a felismerésre vall Sinkó — Vágó Béla utáni — felszólalása a június 3-i gyűlésen — „egy ember a saját felelősségére, diktátorként, mindent, mindenkit kielégítően dolgozni nem tud, mert minden

egyének odaadása, segítsége, személyes részvétele, cselekvése szükséges a sikeres munkához”⁹¹, majd még egyértelműbben a másnapi cikkében tömören megfogalmazott hiányérzete, politikai „légszomja” is: „A proletárdiktatúra (...) mindig elvontság marad, amíg nem maga a proletariátus egyénenként és külön-külön képviseli a saját uralmát. A felvilágosult abszolutizmus próbálkozása volt az embereket felszabadítani az emberek nélkül.”⁹²

E tekintetben a helyzet Sinkó júniusi kormánybiztosi ténykedése alatt sem változik. Június 20-i távozását és az új — 23-án már statáriumot hirdető, 25-én pedig öt kivégzést legalizáló⁹³ — kormánybiztos beiktatását „ünnepélyes hangulatban” várta ki a helyi vezetőség, mert soraiban „mindenki tudta, hogy új éra következik erre a nagyalföldi városra, melyben a burzsoázia szabotálása és az öntudatlan proletárok aberrációi a diktatúra erélyes alkalmazását parancsoló szükségé teszik.”⁹⁴ Ennek az „új éranak” a szolgálatát pedig a volt poéta-diktátor nemcsak azért nem vállalhatta, mert a szentkirályi pörrel rászakad az az etikai válság, amely majd a krisztianizmushoz vezet, hanem pusztán reálpolitikai megfontolásokból sem. Kecskemétről való távozása előtt pár nappal, a munkástanács ülésén kimondja a már idézett keserű felismerést, hogy a forradalmat a kevesek, „a munkásság elitje” a burzsoázia és a proletárok öntudatlan rétege ellenére gyakorolja⁹⁵, s ebből az áldatlan helyzetből a még oly intranzigens terrort sem tartotta reális kiútnak. Voltaképpen e céltalannak talált terror elől menekül, amikor — Az út szerint — többszöri sürgetésére „fent” végre jóváhagyják a távozását, s a Magyar Alföld tudósítása szerint „Vágó Béla belügyi népbiztos, hadtestparancsnok Sinkó Ervin kormánybiztosnak, eddigi működését megvizsgálva, a legnagyobb elismerését fejezte ki, egyben azonban elrendelte, hogy kipróbált képességeinek megfelelően, fontosabb pozíció betöltése végett kecskeméti megbízatását visszaadja.”⁹⁶ A „fontosabb pozíció” természetesen mondvacsinált volt, az igazság viszont az volt, hogy minden más lényegtelenebb ok mellett⁹⁷ Sinkót elsősorban és mindenekelőtt az a felismerés kényszerítette a gyakorlati politikától, a tanácshatalom további építésétől való megváltásra, amely kecskeméti dokumentumainak sorközeiben is ott motoszkált már, de amely teljesen nyílt megfogalmazását majd csak egy év távlatából, Az útnak a kecskeméti állapotokat evokáló tragikus paradoxonában nyer:

„... a proletárdiktatúra nem a tömegek, hanem a tőlük igényelt és náluk azt feltételező, osztályöntudatot képviselő egyének csoportjának a diktatúrája. Mennél több áldozatot követelt ez a diktatúra az egyének-től, annál erősebb szellemi terrorra volt szükség a tömegek ellen a tömegek diktatúrájáért.”

(Folytatjuk)

JEGYZETEK

¹ Az út (gépirat, a továbbiakban u. l.)

² Vö. Az út és Budapesti mozaik (Híd, 1964/2.)

³ Lengyel József: Visegrádi utca (In: Mélni a mérhetlent. Szépirodalmi Könyvkiadó, Bp. 1966)

⁴ L. a Vörös Újság 1918. dec. 25-i hírére, miszerint az újpesti munkások f. hó

- 22-én egyhangúlag kimondták, hogy megalakítják a Magyarországi Kommunisták Pártjának újpesti szervezetét.
- ⁵ *Szemben a bíróval, Az út, i. h.*
- ⁶ *Az út*
- ⁷ Uo.
- ⁸ Uo.
- ⁹ Uo.
- ¹⁰ Uo.
- ¹¹ Uo.
- ¹² *Vörös Újság, 1919. ápr. 9.*
- ¹³ Uo., ápr. 12. Az „internacionálisokon” kívül a VI. kerület delegáltjai lettek: Alpári Gyula, Czobel Ernő, Fonyó Sári, Hamburger Jenő, Lékai János, Haubrich József és Sarkadi István.
- ¹⁴ Hajdu Tibor: *A Magyarországi Tanácsköztársaság*. Kossuth Könyvkiadó, Bp. 1969, 113—114.
- ¹⁵ *Az út*
- ¹⁶ A vörös Pest megye. *Vörös Újság, 1919. ápr. 2.*
- ¹⁷ Az új rend Kiskunmajsán. *Vörös Újság, 1919. ápr. 3.*
- ¹⁸ Pártközi előadások. *Halasi Munkás, 1919. ápr. 5.* Hivatkozik rá: *Proletártavas 1919*. Tanulmánykötet Bács—Kiskun megye forradalmi múltjáról. Az MSZMP Bács—Kiskun megyei bizottsága, Kecskemét, 1969.
- ¹⁹ *Az út*
- ²⁰ Hajdu Tibor, i. m.
- ²¹ *Az út*
- ²² A világszemléleti osztály Sinkó által kidolgozott programtervezését közli: „Mindenki újakra készül...” Az 1918/19-es forradalmak irodalma (I—IV., Akadémiai Kiadó, Bp. 1959—1967), IV. 748—749. Sinkó e megbízásáról, a *Világ* 1919. ápr. 19-i híradása alapján, József Farkas vonatkozó jegyzete tanúskodik: *ibid.* 1093. old.
- ²³ *Az út*
- ²⁴ Bognár Lajos: Bevezető. In: *Proletártavas...*, i. m.
- ²⁵ Gera Sándor: A Magyar Tanácsköztársaság népjóléti és művelődési tevékenysége Kecskeméten (*Proletártavas...*, i. m.)
- ²⁶ Bognár Lajos, i. h.
- ²⁷ Békevári Sándor: Adalékok a Tanácsköztársaság első napjaihoz Kecskeméten (*Proletártavas...*, i. m.)
- ²⁸ Bognár Lajos, i. h.
- ²⁹ Vö.: *Kecskemét és Kiskunság 1918—1919 vörös lobogója alatt*. Szöveggyűjtemény egykori helyi lapokból. Összeállította a Katona József Megyei Könyvtár munkaközössége. Kecskemét, 1959
- ³⁰ Békevári Sándor, i. m.
- ³¹ Vö. *Kecskemét és Kiskunság...*, i. m.
- ³² Békevári Sándor, i. m.
- ³³ Hajdu Tibor, i. m. 175.
- ³⁴ Uo. 176.
- ³⁵ Gera Sándor, i. m.
- ³⁶ Vö. *Kecskemét és Kiskunság...*, továbbá a *Proletártavas...* vonatkozó adatait, Varga Mihály: Berkes Ferenc kormányzóbiztos c. tanulmányát (*Kecskemét. Tanulmányok a város múltjáról, jelenéről. A város fennállásának 600. évfordulóján kiadja Kecskemét város tanácsa*), sőt *A magyar munkásmozgalom Bács—Kiskun megyei harcosai* c. életrajzgyűjtemény Sinkó-életrajzát is: „Kecskemétre akkor került, amikor a május 1-ét önfelédten ünneplő (?) tömeghez eljutott a hír a proletárhatalom végveszélybe kerüléséről. (...) A belügyi népbiztosság katonai diktatúrát rendelt el; Sinkó Ervint nevezte ki (?) városparancsnoknak.” (I. m., kiadja az MSZMP Bács—Kiskun megyei Bizottsága..., Kecskemét, 1969.) Legközelebb áll a valósághoz Gera S.: „egy fiatal, délvidéki származású buda-

pesti egyetemista (?), Sinkó Ervin (...) a vezetés nélkül maradt város élére állt...”

- ³⁷ Az Intézőbizottság ilyen magatartását negatívan „stimulálhatta” a Kecskeméti Állami Levéltár anyagában megőrződött, 1919. ápr. 26-án a belügyi népbiztosságtól Kecskemétre érkezett, a városi direktóriumokhoz intézett távirat is, mely az akkori országos állapotokat tükrözi: „... az egyes intézőbizottságok, dacára e tárgyban már kiadott előző rendeletünknek, helyüket minden ok nélkül, a megszállás első hírére gyáván elhagyják és (...) így szinte kényszerítik a régi hatósági közegeket, hogy helyeiket újból elfoglalják. Nyomatékosan figyelmeztetjük ismételten az intézőbizottságok tagjait, hogy helyüket csak a legvégső esetben hagyják el és az utolsó percig tegyenek meg mindent (...) az utolsó percig álljanak helyükön és a saját példájukkal igyekezzenek hatni a lakosságra és ne maguk legyenek a pánik előidézői. (...) Menekülés esetén hozzánk azonnal részletes jelentés küldendő.”
- ³⁸ A plakátot a Kecskeméti Áll. Levéltár 1919. márc. 21. és aug. 1. közötti plakát- és röpiratgyűjteményében nem találtuk meg.
- ³⁹ MA, máj. 4.
- ⁴⁰ „Kecskemét, május 4. Sinkó s. k. városparancsnok” aláírási Parancs. — Sinkó városparancsnoki, majd kormánybiztosi iratait I. a Városi Levéltár tanácsköztársasági anyagában: ápr. 27.—aug. 2.: a városparancsnok és kormányzótanácsai megbízott iratai; máj. 14.—aug. 4.: iktatókönyv; ápr. 12.—júl. 30.: az Intézőbizottság iratai.
- ⁴¹ Gera Sándor, i. m.
- ⁴² Két szovjetülés. MA, máj. 6. Érdekes, hogy ugyanez a cikk egy előző napi, 3-án este tartott „szovjetülésről” is tudósít, amelyet „Lestár Béla nyomdász elvtárs” nyit meg, s „Bódy elvtársnak” adja át a szót, de a gyűlés kapcsán nem történik említés Sinkóról. Fennáll tehát a lehetőség, hogy 3-án este — a katonai diktatúrát plakáttal már bejelentő városparancsnok meghívása nélkül? — a helybeliek is konszolidálni akarták a helyzetet... — Hogy Sinkó a 3-i gyűlésen nem volt jelen, az a cikkből világosan kitűnik: a 4-én, délután 3-kor tartott szovjetgyűlésen jelenti be a helyi vezetőségnek, hogy katonai diktatúrát léptetett életbe. Ezt a gyűlést viszont — ahogy a megőrződött, május 4-i plakát tanúsítja — az Intézőbizottság hívta össze, tehát az előző este és aznap délelőtt között már létrejött a kapcsolat Sinkó és a helyi vezetőség között. Erre utal az út is: „Éjszaka még történtek kisebb rendetlenségek, de mikor reggelre (ti. 4-ére) megérkezett az autentikus jelentés, hogy a románokat valóban sikerült visszaszorítani, a munkástanácstagok is lassan fel-felbukkantak, a hivatalnokok beszállingóztak a városházára, és mindnyájan üdvözöltek erélyes, a város nyugalmat megőrző intézkedéseimért.”
- ⁴³ Gera Sándor, i. m. — A Szemben a bíróval szerint a volt csendőrökből regrutált vörösörség egyik parancsnoka, az összeomlás után brittániás tisztnéven hírhedtté vált Babarczy kísérletet tett, hogy erőszakkal távolítsa el Sinkót a városházáról.
- ⁴⁴ Parancs. Kecskemét, május 5. Sinkó Ervin városparancsnok. — MA, máj. 6.
- ⁴⁵ Rendelet. Kecskemét, 1919. máj. 5. Sinkó Ervin (a továbbiakban: S. E.), városparancsnok. — MA, máj. 6.
- ⁴⁶ Vö. az erre vonatkozó, máj. 5-i plakáton közzétett Rendeletét.
- ⁴⁷ Rend van Kecskeméten. *Fáklya* (Bp.), 1919. máj. 10. Ugyanezt közli a *Népszava* (Kecskeméten teljes a rend és nyugalom), valamint a helyi MA (Hamis hírek a kecskeméti állapotokról) máj. 11-i száma is.
- ⁴⁸ Munkásigazgatás. MA, jún. 4.
- ⁴⁹ Személyi hatás. MA, jún. 6.
- ⁵⁰ A „baloldaliság” mint a kommunizmus gyermekbetegsége. *Lenin vál. művei*, Magyar Helikon, Bp. 1967. III. köt.

- ⁵¹ Üdvözet a magyar munkásoknak. *Lenin Magyarországról*. Kossuth Könyvkiadó, 1965, 103—105. Az aláhúzások: B. I.
- ⁵² Kecskemét népéhez! S. E., városparancsnok. — MA, máj. 4.
- ⁵³ Rendelet. Kecskemét, máj. 5. S. E., városparancsnok. MA, máj. 6.
- ⁵⁴ Parancs. S. E., városparancsnok. MA, máj. 6.
- ⁵⁵ Rendelet. Kecskemét, máj. 6. S. E., városparancsnok. MA, máj. 7-én.
- ⁵⁶ Parancs. Kecskemét, máj. 7. S. E., városparancsnok. MA, máj. 7.
- ⁵⁷ Keltezetlen plakát, S. E. városparancsnok aláírással.
- ⁵⁸ VárosparancsnokságtólKecskemét. — Kecskemét, máj. 26. Városparancsnok (gépirat)
- ⁵⁹ Felhívás. S. E. városparancsnok. MA, máj. 28.
- ⁶⁰ Kecskemét városparancsnokától, Közrendészeti osztály (nyomozótestület:) Helyben. Kecskemét, máj. 24. Városparancsnok. — Kiem. B. I.
- ⁶¹ Kormányzótanácsi biztos. I. Hadtest Parancsnokságának. Czegléd. Kecskemét, június hó 6. Kormányzótanácsi biztos.
- ⁶² Munkásigazgatás. MA, jún. 4.
- ⁶³ Általános mozgósítás. S. E. vezércikke. (MA, máj. 6.)
- ⁶⁴ Népgyűlés. MA, máj. 13.
- ⁶⁵ Hirdetmény. Kecskemét, máj. 23. Városparancsnok.
- ⁶⁶ Közbiztonság és közellátás. S. E. városparancsnok nyilatkozata. MA, máj. 9.
- ⁶⁷ Így pl. a Munkásszázadnak címzett (máj. 4.), a vörösőrezred 1. zászlóalja parancsnokságához (máj. 14. és 16.) intézett, a „Kecskemét város parancsnokától, Helyben” címzésű (máj. 14.) stb.
- ⁶⁸ Rendelet. Kecskemét, máj. 5. S. E. városparancsnok MA, máj. 6.
- ⁶⁹ Kecskemét város parancsnokától. Kecskemét, május hó 8-án. S. E., Városparancsnokság.
- ⁷⁰ Vö. pl. a máj. 11-i és 12-i, a Forradalmi törvényszéknek címzett, illetve a Rendelet címzésű parancsait.
- ⁷¹ Böhm Vilmos véleményét id. Hajdu Tibor, i. m.
- ⁷² Kecskemét városparancsnokától. Forradalmi törvényszéknek. KecskemétKecskemét, máj. 23. Városparancsnok.
- ⁷³ Vö.: „H” (helyben) — elutasító értesítés L. M.-nének (máj. 7.); „A forradalmi törvényszéknek” (máj. 7.); „Igazságügyi Népbiztos Elvtársnak!” (máj. 8.); „Kihágási osztály” és „Forradalmi törvényszéknek” (máj. 11.)
- ⁷⁴ Elfogott betörők. Nem ellenforradalmárok, de a legnotóriusabb tolvajok. MA, máj. 11.
- ⁷⁵ Kecskemét városparancsnokság. A Forradalmi Törvényszéknek. Kecskemét, máj. 16. Városparancsnok.
- ⁷⁶ Büntet a húsipari kirendeltség. MA, máj. 16.
- ⁷⁷ A kecskeméti városparancsnokság. — A levéltári anyagban még 4 ugyanilyen felmentésről van adat.
- ⁷⁸ MA, máj. 22.
- ⁷⁹ Felhívás. Kecskemét, máj. 22. S. E. városparancsnok. MA, máj. 22.
- ⁸⁰ Az újjáalakult munkástanács. Sinkó Ervin — kormánybiztos. MA, jún. 5.
- ⁸¹ MA, máj. 14.
- ⁸² Vö.: Üdvözet a magyar munkásoknak, i. h., 104.
- ⁸³ Rendelet. Kecskemét, máj. 12. S. E. városparancsnok (plakát)
- ⁸⁴ Felhívás a gazdaközönséghez! Kecskemét, máj. 14. S. E., városparancsnok. MA, máj. 15.
- ⁸⁵ Rendelet. Kecskemét, máj. 31. S. E. városparancsnok. MA, jún. 1.
- ⁸⁶ Vö. pl. a május 20-i és 21-i rekvirálási parancsát.
- ⁸⁷ Gera Sándor, i. m.
- ⁸⁸ Lukács György: *Marxista fejlődésem: 1918—1930. Történelem és osztálytudat*. Magvető, Bp. 1971
- ⁸⁹ A városparancsnok lemondása. MA, máj. 31.
- ⁹⁰ Gera Sándor, i. m.

- ⁹¹ Az újjáalakult munkástanács..., i. h.
- ⁹² Munkásigazgatás, i. h.
- ⁹³ MA, jún. 24. és 26.
- ⁹⁴ A munkástanács ülése. Az új kormányzótanácsi biztos bemutatkozása. MA, jún. 21.
- ⁹⁵ Uo.
- ⁹⁶ Sinkó kormányzótanácsi biztos távozása. MA, jún. 21.
- ⁹⁷ Az út tanúságaként a helyi vezetőség, önértetében való sértettsége miatt, kezdettől fogva bizalmatlanul viszonyult a várost „meghódító” parancsnokokhoz: személyi/magánéleti ügyei után kémkedett, intrikákat szótt stb. Azt ugyan joggal róta föl neki, hogy maga is áthágta az érvényben levő szesztilalmat — a Tanácsköztársaság Hajdu T. szerint is legértelmetlenebb rendelkezését —, de ezenkívül „általánosságban mozgó, egészen képtelen vádakkal álltak elő”, s kormánybiztosi időszakában már az efféle kritika rendszeres „napirendje” volt a munkástanácsüléseknek is, Sinkó gazdasági és politikai intézkedéseinek elemző bírálata helyett... (Mellesleg: a *Visegrádi utca* majd a szesztilalom áthágásával „jellemzi” Sinkó egész kecskeméti tevékenységét...) Gera Sándor (i. m.) Sinkó Kecskemétről való távozásának okát abban látja, hogy „politikai nézeteivel, ideológiai felfogásával, vezetési módszereivel, magatartásával nem lehettek elégedettek a helyi vezetők, s valószínű, hogy eljártak a kormányzótanácsnál, hogy Sinkót helyezték el Kecskemétről.” — Az út szerint a *személyesen kért* és végre megkapott felmentés után a helyi szakszervezetek küldöttséggel kéri föl Sinkót, hogy maradjon továbbra is Kecskeméten.